

50 години
АЕЦ Козлодуй

2024
брой 4

ПЪРВА АТОМНА

5 години
АЕЦ Козлодуй
Енергия за чиста природа

Уважаеми колеги,

Имам изключителната привилегия да отправя поздрав към всички работили и работещи в АЕЦ „Козлодуй“ по повод 50-годишния юбилей на атомната централа.

Изминали са пет десетилетия, ако използваме мярката време. Но постигнатото не може да се затваря в календарните измерения, защото то многократно ги надхвърля.

Можем да видим изграденото – енергоблоковете и високотехнологичните съоръжения, подпомагащи работата на централата, и да си дадем сметка какви усилия са били нужни, за да бъдат успешно завършени и въведени в експлоатация. Искам да отбележа, че тези усилия продължават и сега – оборудването непрекъснато се модернизира, за да осигурим максимално високо ниво на безопасност и надеждност.

Впечатляващи са стотиците милиони мегаватчасове, генерирани при практически нулеви въглеродни емисии, с което централата заслужено заема мястото на водещ производител на електроенергия и гарант на енергийната сигурност на България и региона.

Реален е и икономическият ефект от работата на атомната централа – милиарди левове са внесени в държавния и общинския бюджет, правят се инвестиции в подкрепа на благосъстоянието на град Козлодуй и региона. Със стабилните си доставки Дружеството е ключов стопански фактор със значима роля за създаването и развитието на електроенергийния пазар у нас.

Безпристрастният поглед отвъд националните рамки показва, че АЕЦ „Козлодуй“ е сред уважаваните и авторитетни членове на глобалната ядрена общност. Резултатите от многобройните международни мисии и партньорски проверки сочат, че българската атомна централа успешно може да се сравнява с най-добрите в света.

Уверено мога да кажа, че в основата на всички тези постижения на АЕЦ „Козлодуй“ са хората, свързали професионалния си път с централата. Искам специално да подчертая водещото за ядрените енергетици от самото начало – желанието непрекъснато да се развиват и да търсят възможности за усъвършенстване, като при всички случаи водещ приоритет има безопасността. За мен, както и за всички колеги от моето поколение, е радващо, че днес имаме шанса да приобщаваме към този модел на трудово поведение младите специалисти, които да продължат да работят за успехите на атомната електроцентрала.

Колеги, желая Ви да сте здрави, целеустремени и сплотени. Уверен съм, че с упорит труд, екипност и ангажираност ще продължим да постигаме отлични резултати и да пазим високия авторитет на АЕЦ „Козлодуй“.

ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ!

Иван Андреев
Изпълнителен директор

710 407 698 MWh

Производство на 1 – 6 блок
от 1974 г. до 31.08.2024 г.

47,4%

Максимален дял от електроенергийния
микс при работа на 1 – 6 блок

493

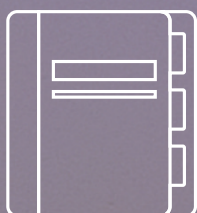
Брой на стажанти, преминали
през стажантската програма
от 2005 г. до 2024 г.

Проведени обучения на собствен персонал
(от 2007 г. до 31.07.2024 г.)

брой обучения
202 660

брой обучени лица
97 200

54 783

Отработени оперативни смени
за 50 години

321

Издадени удостоверения
за правоспособност
за работа в ядрени съоръжения

333

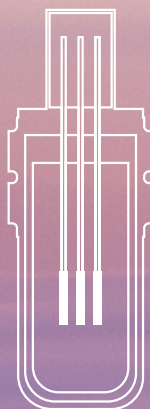
Издадени удостоверения за
извършване на дейности с
източници на йонизиращи лъчения

60

Проведени мисии и партньорски проверки

176 години и 7 месеца
Реакторогодини

над

838 000 000

тона емисии CO₂

Спестени емисии от въвеждането в експлоатация
на АЕЦ „Козлодуй“ до сега

над
18 000

Посетители по време на
Ден на отворени врати

50 ГОДИНИ ВСЕОТДАЕН ТРУД, ПРОФЕСИОНАЛИЗЪМ И ВИСОКА ОТГОВОРНОСТ

На 4 септември атомната централа на България – първа не само в страната, а и в Югоизточна Европа, отбеляза 50-годишен юбилей от официалното си откриване. Поколения ядрени енергетици се събраха в празнично украсения Ботев парк, за да споделят гордостта си, че са част от половинвековното успешно развитие на компанията, утвърдила се като основен производител на екологично чиста електроенергия и гарант на енергийната сигурност на страната и региона.

50 години история на предизвикателства и победи – от първите дни, когато визионерски настроени и ентузиазирани хора поставят основите, до хилядите инженери, учени и работници, допринесли за това, което е атомната централа днес – съвременна, безопасна и ефективна, осигуряваща чиста и надеждна енергия за България.

- Повече от 710 милиона мегаватчаса, произведени от 1974-та година до 31 август тази година.
- Над една трета от електроенергията, произвеждана в България на годишна база.
- Няколко поколения специалисти, отдали знания, опит и ерудиция на създаването и непрекъснатото развитие на АЕЦ „Козлодуй“.
- Над 838 милиона тона въглеродни емисии, спестени на българската природа.

Всичко това определя безспорния принос на атомната централа в Козлодуй за просперитета на България и на цялото общество.

Иван Андреев, изпълнителен директор на АЕЦ „Козлодуй“

Празничното честване започна със сърдечни поздравления от изпълнителния директор на АЕЦ „Козлодуй“ Иван Андреев, отправени към всички,

уважили юбилея на атомната централа. Специална благодарност бе изразена към държавните институции, към Министерството на енергетиката, Агенцията за ядрено регулиране, Българския енергиен холдинг, чиято подкрепа за ядрената енергетика и за АЕЦ „Козлодуй“ е определяща за развитието и просперитета на централата. Подчертана бе уникалността и огромното значение на събитието за съвременната история на страната, като бе акцентирано на дължимата почит и дълбока признателност към хората, поставили началото с много труд и всеотдайност, както и на заслуженото уважение и благодарност към личния принос на всички, работили през годините и работещи днес в централата. Изтъкнато бе, че техният труд, знания и професионализъм са в основата на успехите, които празнуваме днес, и в увереността за нови перспективи и нови отлични резултати.

С признателност за подкрепата към постиженията на АЕЦ „Козлодуй“ бяха връчени отличия на Министерството на енергетиката, Българския енергиен холдинг и Агенцията за ядрено регулиране. От своя страна представителите на наградените институции приветстваха атомните енергетици и всички гости на събитието.

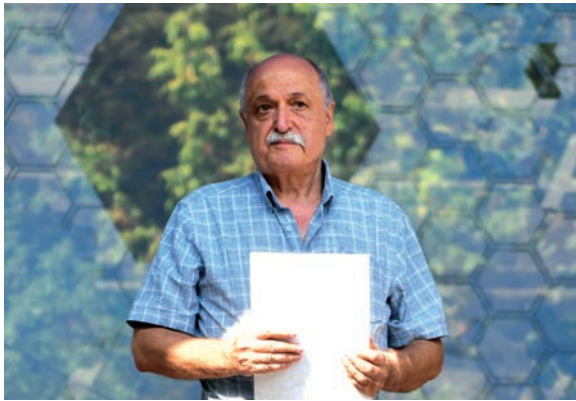
Красимир Ненов, заместник-министър на енергетиката

„Това е без съмнение един много достоен празник, който Вие истински заслужавате да празнувате днес. Пред българската ядрена енергетика се очертава светло бъдеще. Съществуващите два ядрени блока се експлоатират безопасно и надеждно, допринасят за енергийната сигурност на страната. Важно е да се отбележи също така диверсификацията на ядреното гориво през тази година, както и планове за развитие на нови ядрени мощности. И всичко това е плод на Вашия ценен труд, на поколения енергетици, и нямам никакво съмнение, че ядрената енергетика на България я чака само светло бъдеще и Вие сте част от него. Благодаря Ви!“

Валентин Николов, изпълнителен директор на Българския енергиен холдинг

„50 години не са малко време. Ако го сравним с един човешки живот, това е зрялата възраст на човека. Ние изпреварваме съседните страни с натрупания опит в областта на ядрената енергетика и е важно всички ние тук да защитим тази индустрия, да я развием и тя да има перспектива. Именно сега тази перспектива е дадена и от Българския парламент, от Министерството на енергетиката, защото знаят, че могат да се опрат на Вашия опит, на това, което Вие знаете, защото виждат какво сте постигнали през годините. Честит празник на всички!“

Цанко Бачийски, председател на Агенцията за ядрено регулиране

С приветствени думи към гостите на празника и своите колеги се обърна **ген. Илия Илиев** – председател на Съвета на директорите на АЕЦ „Козлодуй“.

„Днес ние отбелязваме не само общия ни празник, забележителния юбилей на АЕЦ „Козлодуй“.

Заслужени поздравления бяха отправени към партньорите на атомната централа, дали своя принос в реализацията на редица важни проекти. С почетни отличия за ползотворна и дългогодишна съвместна дейност бяха удостоени партньорски фирми от страната и чужбина, Община Козлодуй, Община Враца, Община Оряхово и Община Мизия. Израз на признание за дългогодишния принос в подготовката на специалисти за ядрената енергетика на България бяха отличията за образователните институции и Българската академия на науките, с които АЕЦ „Козлодуй“ си сътрудничи. За отговорната професионална дейност и постигнатите високи резултати енергетиците от атомната централа бяха приветствани с десетки поздравителни адреси от държавни институции, научни институти, дружества и неправителствени организации.

По повод юбилея заслужено уважение бе отдадено на изпълнителните директори на атомната електроцентрала през годините, които бяха удостоени с почетни отличия за всеотдайността, високия професионализъм, личната ангажираност и значимите заслуги за успешното развитие

„За мен е истинско удоволствие да застана тук пред Вас и да кажа, че наистина АЕЦ „Козлодуй“ може да бъде образец и еталон за много централи по света. Като председател на Агенцията за ядрено регулиране съм наистина впечатлен от постигнатото. Това, което правите не толкова за производството, колкото за безопасността на тази централа. Да сте живи и здрави, имате безсрочна лицензия, продължавайте да работите!“

Ние отбелязваме не само празничната дата в календара на АЕЦ „Козлодуй“. Ние чествуваме истинско национално постижение, надеждна и стабилна работа на атомната централа, надеждни енергийни доставки, няколко поколения отлично подготвени специалисти, международното признание за високата безопасност на ядрените мощности. През всяка една от изминалите 50 години хората, свързали живота си с атомната централа, ежедневно доказват, че страната ни може и трябва да се гордее със своите ядрени енергетици. Вие, които сте тук, знаете, че зад високите постижения стои много труд, професионализъм и отдаденост. Приемете моите искрени поздравления и дълбока благодарност за всичко това. Продължавайте и напред да се стремите винаги да сте сред най-добрите. Вие сте гаранция, че нашата ядрена енергетика ще продължи да се развива успешно. Бъдете живи и здрави и честит празник на всички!“

на АЕЦ „Козлодуй“. С грамоти и почетни плакети бяха наградени и настоящи ръководители на Дружеството с благодарност за отговорното управление, всеотдайността и стремежа към постигане на високи цели в името на просперитета на атомната централа.

Специално изработеният за случая юбилеен плакет бе подарък за всички, участващи в празника на АЕЦ „Козлодуй“.

Много емоции предизвика разположената в Ботев парк мобилна фотоизложба „50 бележити дати в историята на Първа атомна“, която с архивни кадри представя основни моменти от развитието на АЕЦ „Козлодуй“ през годините. Архивни снимки и материали, свързани с историята на АЕЦ „Козлодуй“, можеха да се разгледат и на елек-

тронни дисплеи, а фотостена до сцената предоставяше възможност за снимки на всички, които искаха да запечатат незабравими спомени от събитието. За най-малките гости на празника бе подготвено вълнуващо цветно забавление – „Боички за ръчички“.

Истински празнично настроение създадоха участниците в юбилейния концерт Димитър Рачков, Звездомир Керемидчиев – Звезди, Bella С (Борислава Шишкова), Тримата български тенори „Уникалните гласове“, Дует Крис и Велин, Nana Dance Project, брейк група, Владимир Величков – кавал, с

номинация Грами, балерини от Софийската опера и балет, Рейналдо Дроз – солист на Софийската филхармония, Националният фолклорен ансамбъл „Българе“ и др. Любителите на разходки по реката се радваха на приятни мигове на борда на кораба „Радецки“ в организирани плавания.

ИСТОРИЯТА В ДАТИ

1966 г.

15 юли – подписана е българо-съветска спогодба за сътрудничество за изграждането на атомна електроцентрала, с което се поставя началото на българската ядрена енергетика.

1969 г.

14 октомври – направена е първата копка за строежа на АЕЦ „Козлодуй“.

1972 г.

20 ноември – първи реактор, който пристига през юни от Съветския съюз, е спуснат в шахтата си.

1974 г.

11 юни – в 06:20 ч. се осъществява зареждането на първата горивна касета в активната зона на първи реактор.

30 юни – в 06:54 ч. е осъществен физическият пуск на първи блок, достигнато е минималното контролируемо ниво на мощността на реактора.

24 юли – в 22:02 ч. първи блок е включен в електроенергийната система (ЕЕС) на България.

4 септември – АЕЦ „Козлодуй“ е официално открита от държавния глава Тодор Живков.

1975 г.

22 август – в 08:15 ч. е осъществен физическият пуск на втори блок.

26 август – осъществен е паралелът на втори блок с ЕЕС на България.

1980 г.

4 декември – в 13:50 ч. е осъществен физическият пуск на трети енергоблок.

17 декември – трети блок е включен в паралел с ЕЕС на България.

9 юли – направена е първата копка на първия български 1000-мегаватов блок.

1982 г.

25 април – в 13:25 ч. е осъществен физическият пуск на четвърти енергоблок.

17 май – четвърти блок започва да подава електроенергия към мрежата.

1987 г.

5 ноември – в 06:30 ч. е достигнато минималното контролируемо ниво на мощност на пети блок.

1991 г.

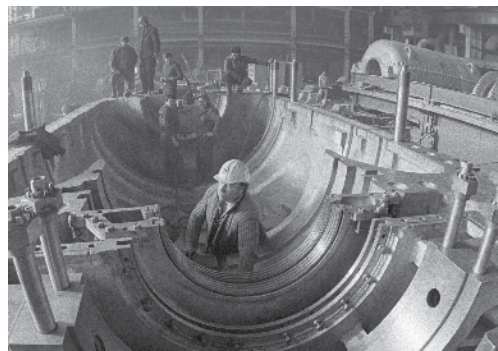
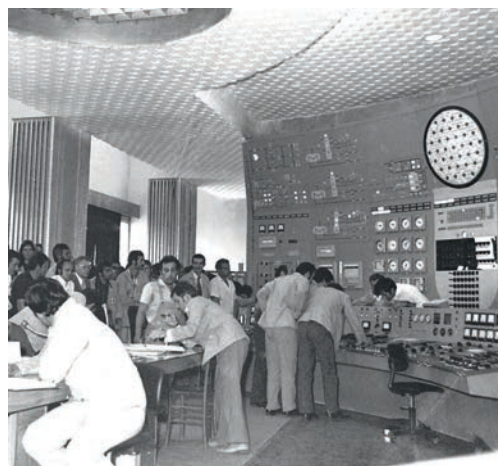
29 май – в 02:57 ч. е осъществен физическият пуск на шести блок.

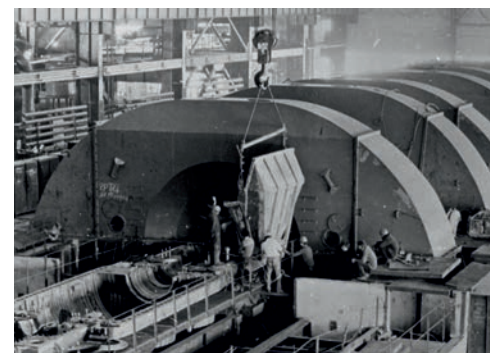
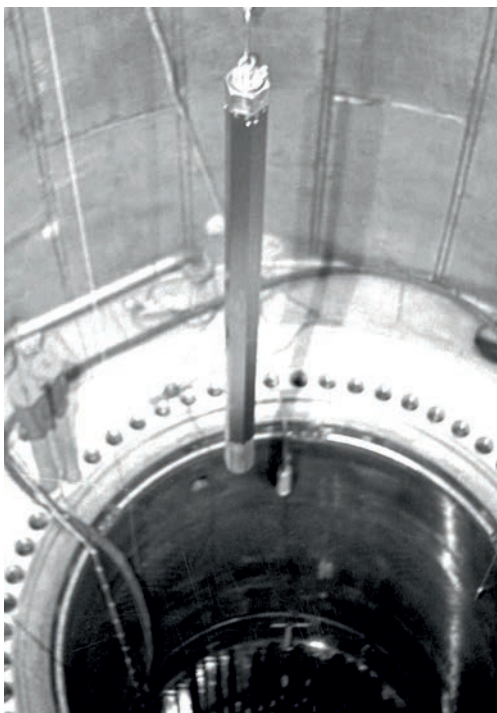
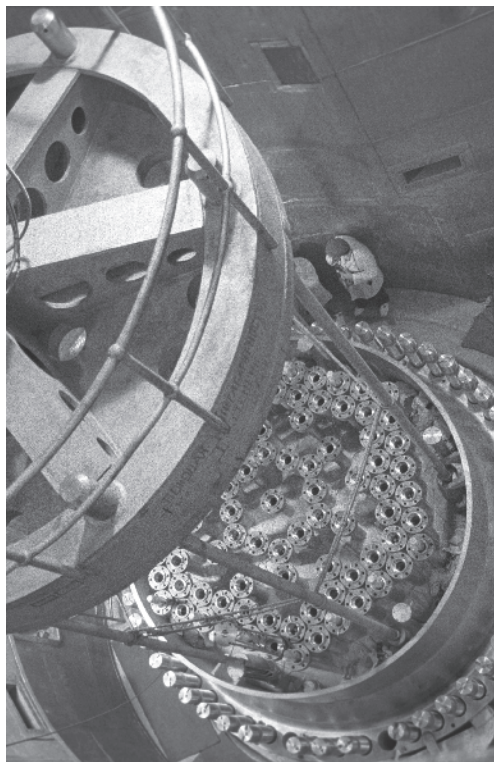
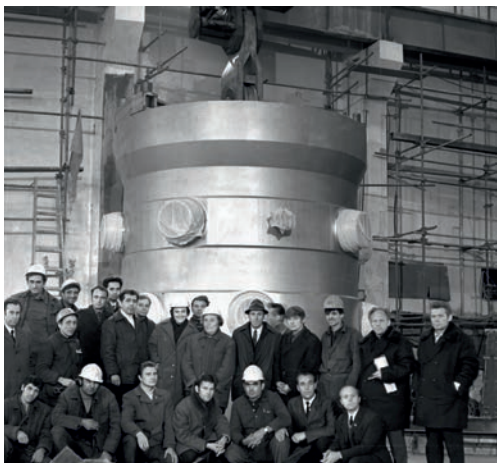
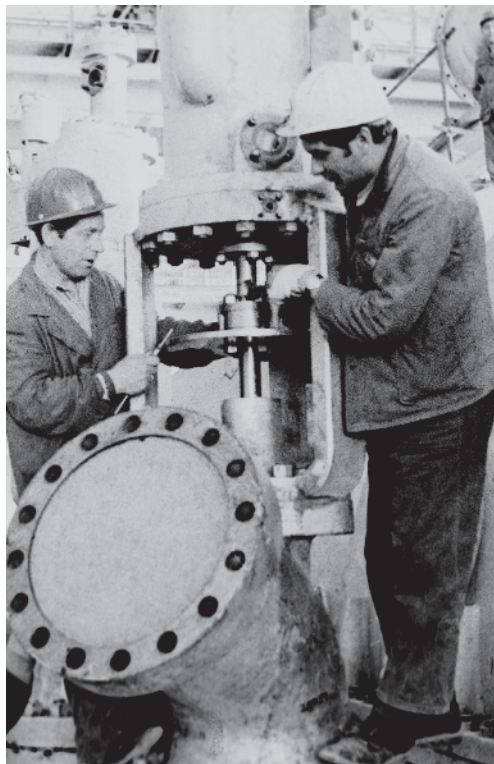
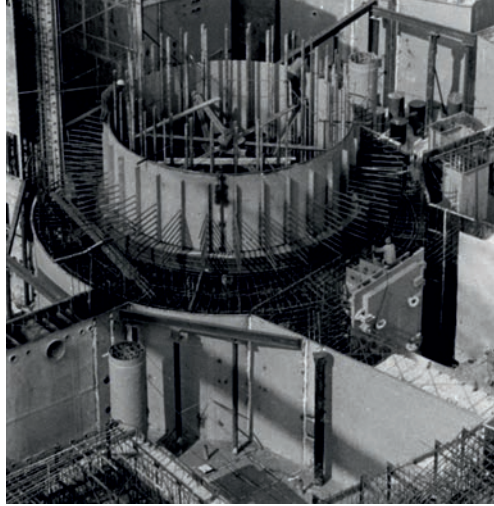
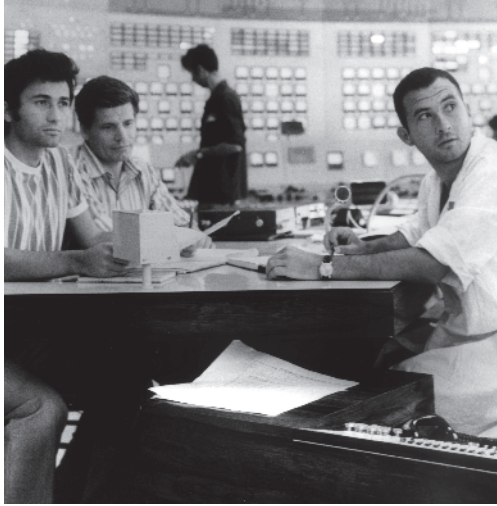
2 август – в 05:07 ч. шести блок е включен в паралел с ЕЕС.

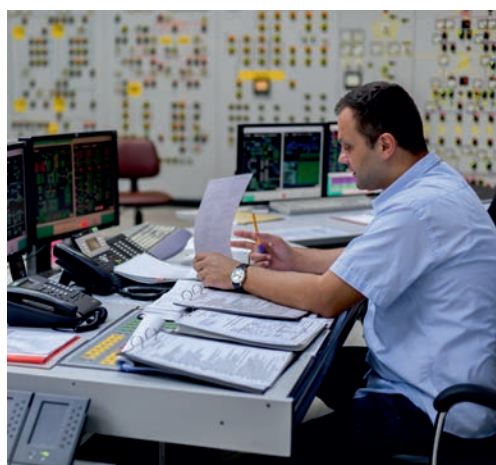
2000 г.

25 февруари – Пълномащабният симулатор официално е предаден на АЕЦ „Козлодуй“.

28 април – „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД за първи път се отделя като самостоятелно търговско дружество.

2002 г.

31 декември – в 02:24 ч. от електроенергийната система на страната е изключен намиращият се в 24-тата си горивна кампания втори енергоблок, а в 21:16 ч. на същата дата е спрян първи енергоблок, отработващ 23-тата си горивна кампания. От пуска до спирането си 1 и 2 блок са генерирали електроенергия в размер на съответно: 66 675 397 MWh и 68 905 334 MWh.

2004 г.

18 септември – „АЕЦ Козлодуй” ЕАД регистрира първата сделка за продажба на електрическа енергия по свободно договорени цени, с което поставя началото на процеса на либерализацията на енергийния пазар в България.

2006 г.

31 декември – в 21:37 ч. трети блок на АЕЦ „Козлодуй” спира работа по време на 22-та си горивна кампания. Същия ден в 21:48 ч. е изключен и четвърти блок, който е в 21-та си горивна кампания. От пуска до спирането си 3 и 4 блок са генерирали електроенергия в размер на съответно: 68 703 260 MWh и 66 711 966 MWh.

2008 г.

18 септември – АЕЦ „Козлодуй” става част от „Български Енергиен Холдинг” ЕАД.

2012 г.

19 април – стартира реализацията на Проект за подготовка за продължаване на срока на експлоатация на 1000-мегаватовите пети и шести блок.

2014 г.

29 септември – подписан е договор по Проекта за продължаване на срока на експлоатация на пети блок.

2016 г.

28 януари – подписан е договор по Проекта за продължаване на срока на експлоатация на шести блок.

28 януари – Хранилището за сухо съхранение на отработено ядрено гориво е лицензирано.

2017 г.

3 ноември – АЕЦ „Козлодуй” получава от Агенцията за ядрено регулиране подновена лицензия за експлоатация на пети блок.

2019 г.

1 октомври – АЕЦ „Козлодуй” получава от Агенцията за ядрено регулиране подновена лицензия за експлоатация на шести блок.

2020 г.

31 декември – АЕЦ „Козлодуй” завършва годината с производствен рекорд в експлоатационната история на пети и шести блок – общо 16 626 000 MWh.

2024 г.

25 май – в 11:55 ч. е заредена първата от 43 касети тип RWFA на Уестингхаус.

25 юни – Хранилището за отработено гориво получава безсрочна лицензия за експлоатация от Агенцията за ядрено регулиране.

29 юли – АЕЦ „Козлодуй” получава от Агенцията за ядрено регулиране изменени лицензии за експлоатация на пети и шести блок и Хранилището за сухо съхранение на отработено ядрено гориво. Съгласно промените в националното законодателство те не са ограничени със срок.

„ЯДРЕНИ ХОРИЗОНТИ” ЗА ИДНИТЕ ПОКОЛЕНИЯ

Инициативата на атомната централа за провеждане на платени и неплатени летни стажове за студенти стартира преди близо 20 години – през 2005 г. Чрез нея младите хора не само имат възможност да обогатят теоретичните си знания, придобити в университета, но и да се запознаят с условията за работа и развитие в областта на ядрената енергетика, които Дружеството предлага.

34 участници се включиха в лятната стажантска програма на АЕЦ „Козлодуй” през 2024 г. Кампанията започна по нетрадиционен начин – с организирането на конкурс сред студентите за ново име на програмата. След внимателна селекция инициативата получи названието „Ядрени хоризонти”, като с новото име бяха изработени специални значки за всички участници. Предложението на Радостин Стефанов, студент в Техническия университет – Габрово, му спечели награда и грамота за проявената креативност.

Първите седмици от лятото за стажантите преминаха не в почивка след изпитната сесия в университета, а в разрешаването на истински професионални предизвикателства. Като част от мотивирания и успешен екип на АЕЦ „Козлодуй” те обогатиха знанията си по приложими в

Дружеството технически специалности и развиха други ценни умения – как да постигат по-голяма ефективност на изпълняваните задачи и как да работят отговорно и в екип. За създаването на подходяща и приобщаваща среда за студентите се погрижиха ментори от съответните структурни звена. За участниците презентирането на разработките, върху които се трудиха по време на стажта си, беше финалният етап от преживяването да са сред атомните енергетици на Бъл-

гария. Младежите работиха усърдно по възложените им проекти и споделиха с колеги и наставници резултатите от своя труд с кратка презентация по предварително зададените теми. Финалното класиране бе определено от жури, включващо менторите, подкрепили бъдещите специалисти по време на практическото им обучение. И тук още една новост изненада стажантите тази година. За първи път бе дадена специална награда за победителя – право през следващата година да бъде приет, без да е необходимо да минава процедура за одобрение, за летен стаж, както и възможността сам да избере звеното, в което да продължи да развива уменията си. Тази привилегия получи Цветелина Йорданова от Софийския университет (СУ) „Св. Климент Охридски“, специалност „Ядрена техника и ядрена енергетика“, стажант в сектор „Реакторно-физични разчети“, отдел „Ядрено гориво“, с темата „Основни неутронно-физични характеристики на активната зона на ВВЕР-1000. Пресмятане на коефициенти на неравномерност, ефекти и коефициенти на реактивност, устройство и ефективност на механичната система за управление и защита“. Разработката „Автоматизирани системи за радиационен мониторинг – автоматизирана система за аерозолен мониторинг и автоматизирана информационна система за радиационен мониторинг“ донесе втора награда на Тодор Стефанов от СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Инженерна физика“, стажант в отдел „Радиоекологичен мониторинг“. Третото място зае Илиян Ненчев от Техническия университет – Габрово, специалност „Технология на материалите и материалознание“, стажант в направление „Инженерно осигуряване“, Електропроизводство – 2, с проекта „Определяне на аналози на стомана 20 по ГОСТ 1050 и стомана

на 08X18H10T по ГОСТ 5632. Сравнителен анализ.” За първи път тази година бяха отличени и наставниците на тримата победители за вложените труд и всеотдайност по време на стажовите на бъдещите специалисти. С младежките си програми АЕЦ „Козлодуй“ демонстрира своя

стремеж към запазване и плавно предаване на ядрените знания и поддържане на необходимия брой служители със съответното образователно ниво и компетенции с цел гарантиране на безопасната експлоатация на 5 и 6 блок и бъдещето на българската ядрена енергетика.

ХУДОЖЕСТВЕНАТА ПАМЕТ ЗА НАЧАЛОТО – ИЗГРАЖДАНЕТО НА АЕЦ „КОЗЛОДУЙ” В ГРАФИКИ И КАРТИНИ

Мащабният строеж на първите в страната и на Балканите ядрени блокове още от самото начало предизвиква интереса не само на журналисти и фоторепортери. На обекта в различни периоди през годините творят утвърдени художници и графици, които запечатват историята на строително-монтажните работи и първите етапи от изграждането и въвеждането в експлоатация на уникалните за България съоръжения. Част от тези творби се съхраняват във фонда на Художествената галерия „Иван Фунев” – Враца, към Врачанския Регионален исторически музей. С любезното съдействие на екипа на културната институция ги представяме на страниците на сп. „Първа атомна”. Надяваме се по този начин читателят от 21 век да се докосне до времето отпреди 50 години – когато се ражда българската ядрена енергетика. Това са не просто художествени артефакти, а автентични документи, разкриващи водещите ценности на обществото от 70-те и 80-те години на миналия век. Произведенията носят духа на епохата, когато се поставя фокус върху теми като индустриализацията, трудовите хора, постиженията на науката и техниката. Прави впечатление, че в творбите, изобразяващи началото на Първа атомна, природният свят практически отсъства, защото е заменен от промишления пейзаж. Така авторите изразяват търсения тогава триумф на

човека над заобикалящата го среда и мощта на колективния ентусиазъм, готов да се справи с всяко предизвикателство.

Сред творците, запазили за поколенията моменти от изграждането на АЕЦ „Козлодуй”, са народният художник Найден Петков, проф. Спартак Паскалевски, графиците Любен Стоев, Павлин Коцев и Венко Мадолев. Съгласно практиката, характерна за онзи период, авторите имат възможност да творят на строежа, да наблюдават как гигантските конструкции изникват от земята, докато достигнат проектните си размери, как обединените усилия на хиляди работници и техният организиран устрем водят до финалния резултат – от отделните елементи да се сглоби един цял нов високотехнологичен и впечатляващ с грандиозността си свят. Към типичния за времето оптимизъм ни насочват заглавия като „Началото”, „Висини”, „Енергетика – утро”.

Днес, поглеждайки към творбите оттогава, виждаме естетизираната версия на промишления обект с неговите многобройни строителни компоненти и машинни части. Виждаме и обикновените хора, които възприемат труда не само като задължение, а и като начин, по който могат да изменят света около себе си, и като възможност да бъдат те самите част от една голяма общност и така да създават бъдещето.

НАЙДЕН ПЕТКОВ (1918 – 1989)

Роден е в с. Видраре, Софийски окръг. Завършва живопис през 1942 г. в Художествената академия, София, при проф. Никола Ганушев. През 1948 г. става асистент в същото висше учебно заведение, а по-късно – професор по живопис (1976 г.) и ректор (1985 – 1987 г.). Творчеството на Петков се отличава с подчертано жанрово многообразие и стабилност при отстояване на личния художествен възглед. При изобразяване на човека, общата атмосфера или природните мотиви предава трайно и дълбоко изживяно

състояние. Живописиста му се характеризира с тънко нюансиране на топлите и студените цветни стойности. Рисува фигурни композиции, портрети и пейзажи. Удостоен е със званието народен художник през 1972 г., лауреат е и на редица други награди и отличия. Прекарва близо четири години във Враца и на площадката на Първа атомна в Козлодуй, където съдействие му оказват директорът Симеон Русков и началникът на строежа Делчо Лулчев.

„Първа атомна 1”

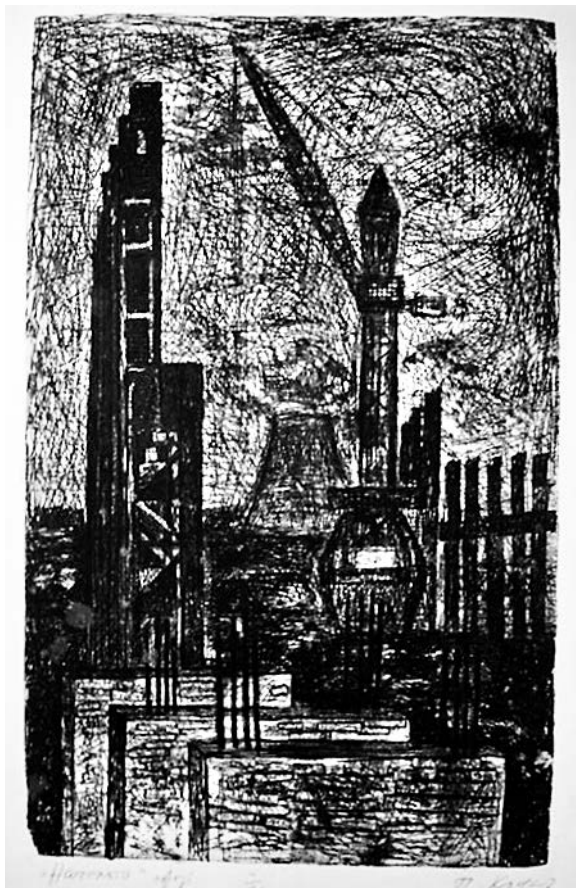
„Първа атомна 2”

ЛЮБЕН СТОЕВ (1939 – 2016)

Роден е в София, където през 1959 г. завършва Художествената гимназия. Четири години по-късно се дипломира в специалност „Графика” във Висшето училище за изобразителни изкуства в германския град Дрезден при професор Леа Грундиг. Още там силно влияние му оказват острата социална философия и начина на рисуване на големите творци Ото Дикс, Георг Грос и Ханс Грундиг. Творчеството му може да се определи като съчетание от академичен тренинг и наследството на немската графична култура, в частност дрезденския експресионизъм от 20-те и 30-те години на XX век, най-вече в областта на гравюрата на дърво. Основна тема в творчеството му, особено в по-късния етап, е социалната – болката, нищетата, оскърбените, унижените, малкият човек. С фокус върху хората са и много от изображенията, включени в цикъла „Първа атомна”, създаден в периода 1970 – 1976 г., когато Любен Стоев често гостува в новостроящата се централа в Козлодуй. Двадесет творби от този цикъл бяха дарени по-рано през 2024 г. на АЕЦ „Козлодуй” от наследниците на художника – неговия брат режисьора Георги (Джеки) Стоев и племенниците му, по случай 50-ата годишнина на централата и вече са включени във фонда на Дома на енергетика.

„Висини”

ПАВЛИН КОЦЕВ (1936 – 2013)

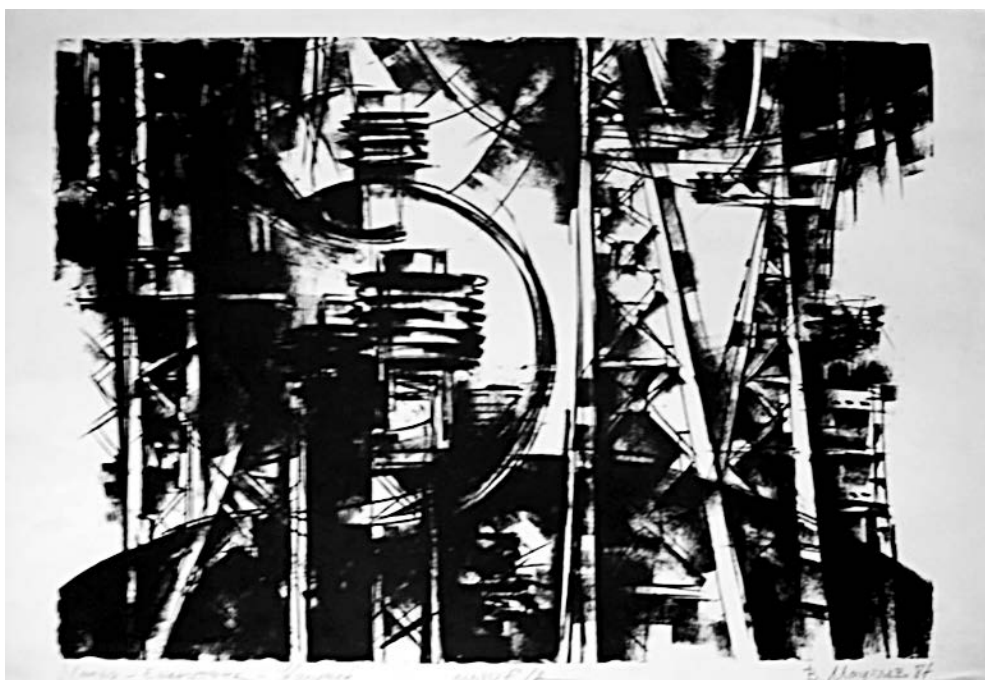
Роден е в с. Типченица, Врачанско. Завършва специалност „Графика“ в Националната художествена академия в столицата при проф. Веселин Стайков и проф. Евтим Томов. Членува в секция „Графика“ на Съюза на българските художници от 1966 г. Специализира в Париж през 1974 г., посещава също Венеция и Флоренция. През 1982 г. продължава образованието си в Санкт Петербург и Москва. Той е един от най-изявените представители на съвременния български реализъм. Рисува с различни живописни и графични техники – акварел, пастел, масло. Творбите му са в широкия спектър от пейзажи и портрети до абстрактни платна.

„Началото“

ВЕНКО МАДОЛЕВ

Венко Мадолев е завършил специалност „Графика“ при проф. Галилей Симеонов в Националната художествена академия – София, през 1986 г. Участва във всички изяви на Съюза на българските художници, има десетки самостоятелни изложби в България и чужбина. Излага в София, Варна, Пловдив, Бургас, Стара Загора, Козлодуй и други наши градове. На неизменен успех се радват из-

ложбите му в Будапеща, Виена, Братислава, Прага, Берлин, Атина, Париж, Мексико сити, Делхи. Удостоен е с награди на международни биеналета. Познат е като „предизвикателен“ творец, който обича да експериментира и да провокира публиката. В началото на 2024 г. представя експозицията „Отвъд времето“ в Европейския парламент в Брюксел.

„Енергетика –
утро“

ПЛЕНЕР ПО ПОВОД ЮБИЛЕЯ НА АЕЦ „КОЗЛОДУЙ”

В богатата си културна дейност, която развива вече четири десетилетия, АЕЦ „Козлодуй” създаде свое изложбено пространство в Дома на енергетика, запазено за творбите на художници от всички райони на България, а и от чужбина.

Дълъг е списъкът с имената на творците, представяли произведенията си пред публиката в атомния град. В юбилейната за АЕЦ „Козлодуй” година културният център покани част от тях да се включат в пленер, посветен на 50-годишнината от официалното откриване на Първа атомна.

Творческата проява бе проведена през месец август в Почивно-оздравителния комплекс на дружеството „Леденика”. Сред неповторимата красота на Врачанския Балкан рисуваха изявените български художници от различни поколения – Камбер Камбер, Фохрие Мустафа, Огнян Кузманов, Милена Костуркова, Никола

Руков, Румяна Живкова, Петър Петров, Николай Пенков и Господин Чакалов.

Участниците високо оцениха условията за творчество, създадени от домакините на пленера, и изразиха желание това

събитие да стане традиционно. На 2 септември бе открита изложба на създадените от тях 18 художествени произведения, които станаха част от художествения фонд на Дома на енергетика.

ЛИТЕРАТУРЕН ПОГЛЕД КЪМ АТОМНАТА ЦЕНТРАЛА

Литературният конкурс „АЕЦ „Козлодуй“ – 50 години енергия за чиста природа“, организиран от Народно читалище „Храм-паметник Христо Ботев – 1879“, гр. Козлодуй, литературен клуб „Нашето слово“ и „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД с подкрепата на Община Козлодуй, привлече 51 творци от цялата страна. Получените 70 произведения бяха класирани според жанра – поезия и проза, в четири възрастови групи: от 1 до 4 клас (7 – 10 години), от 5 до 7 клас (11 – 14 години), от 8 до 12 клас (15 – 19 години) и над 19 години.

Отличените в творческата надпревара творби бяха включени в сборник, представен на церемония по награждаване на победителите в конкурса, посветен на юбилея на атомната електроцентрала. На събитието, което се състоя на 29 юни в залата на НЧ „Храм-паметник Христо Ботев – 1879“, гр. Козлодуй, прозвучаха част от наградените поетични произведения в изпълнение на детския театрален състав „Звезден миг“ към читалището в Козлодуй.

АЕЦ „КОЗЛОДУЙ“ – 50 ГОДИНИ ЕНЕРГИЯ ЗА ЧИСТА ПРИРОДА

...ИЛИ БИТИЕТО И НЕБИТИЕТО НА ЕДНА АТОМНА ЕПОХА

Петя Дилова от гр. Козлодуй,
първа награда в IV възрастова група, проза

1949 ГОДИНА, ФИЗИКО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ИН- СТИТУТ НА ПОЛИТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ, ПЕТРОГРАД, СССР

„Сега виждам каква страшна машина създадохме. Единственото, което трябва да ни тревожи сега, е как да забраним такива занимания и да избегнем ядрена война...“, въздъхна Курчатов и потъна още по-дълбоко в научно-човешката си депресия, която го натисна почти веднага след изпитанията на първата руска водородна бомба на полигона в Семипалатинск. Курчатов разбираше, че светът се намира на ръба на катастрофа. Но продължаваше да вярва в мира с онази убеденост, с която съветските деца вярваха на енциклопедиите от онова време, които с категоричност твърдяха, че „уранът на практика няма никакво приложение и значение“.

1969 ГОДИНА, СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ

„Отличителна черта в развитието на електроенергетиката ще бъде бурното развитие на ядрената енергетика. В края на шестата петилетка – 1975 г. /по-точно 1974 г./, ще бъде пусната в експлоатация първата ядрена електроцентрала с мощност 800 мвт, а до 1980 г. ще бъдат изградени още 1800 мвт. Само след десетина години 25% от общото количество електроенергия ще се получава от ядрени електроцентрали. През следващия период прирастът на електроенергия ще се поеме

в по-голямата си част от ядрената енергетика, като към 1990 – 2000 г. ще достигне 75 – 85% от общия прираст. Това наистина ще бъде революционен похват в българската енергетика.“, продължаваше да стенографира старателно протоколчикът думите от встъпителното слово на другаря Живко Живков, който започна с уведомлението, че Политбюро внася за разглеждане от настоящия пленум на ЦК доклад и проектно-решение относно насоките за развитие на енергетиката и за усъвършенстване на енергийния баланс на страната. Точно в 9:00 ч. в този дъждовен вторник, 25 ноември, Тодор Живков откри първото заседание на Пленума на ЦК на БКП в Залата на Народното събрание. Все още малко хора знаеха, че 40-тина дни по-рано министърът на строежите и архитектурата Пенчо Кубадински заби кирката в земята под бившето блато край Козлодуй и направи първата копка на бъдещата атомна централа, изпреварила официалното правителствено решение за строежа ѝ, за което до последния момент имаше колебания.

2020 ГОДИНА, С. ХЪРЛЕЦ, ОБЩ. КОЗЛОДУЙ

Пчелата бавно описа няколко окръжности във въздуха и кацна върху дясната длан на дядо Никола, положена върху лявата. Той не я прогони. Всъщност нямаше да го направи и приживе. Нали повече от половин век съжителстваше в мир и разбирателство с тези умни същества...

Ники, единственият му внук, я наблюдаваше почти хипнотизирано. Не плачеше. Поне не външно. Цял живот му бяха втълпявали, че мъжете не плачат. По привидно спокойното му изражение трудно можеше да се прозрے хаосът от въпроси и мисли в тийнейджърската му главица: *Дали баба му е права, като все повтаря, че можеше да си поживее още?! Наистина ли на 71 човек е още млад?! Тогава защо?! И защо точно днес – на първия учебен ден? Кои ли са съучениците му от Ядрената енергетика, дали познава някого? Сега какво ще правят пчелите без дядо му? Кой ще се грижи за тях?!...*

- Ники, това не са домашни любимци, това е отговорно занимание... Не казвам, че не би се справил, но от дядо ти знам, че хич не е лесна работа... – с известен скептицизъм подхождаше баща му към идеята на Ники да се грижи сам за кошерите.
- Няма да продавате пчелина! Наистина ли не осъзнавате, че това е единственото живо нещо, останало след дядо?! Ако на вас не ви се занимава, ще се справя сам! – настояваше адашът на покойния стопанин, а упоритостта му идваше от едно все още неясно усещане, че дължи на дядо си тази грижа.

Именно той, на когото дядо Никола разказваше надълго и нашироко за тези интелигентни насекоми, за отношенията помежду им, за общуването им чрез специални танци, за строгата йерархия в кошера, за това по какво си приличаха с хората и колко много човекът може да научи от тях. Като например това, че наличието на тези малки създания е гаранция, че наоколо природата е чиста. „Наистина са невероятно умни!”, помисли си Ники, когато с умиление си спомни загриженото изражение на дядо си всеки път, когато му казваше това.

2021 ГОДИНА, С. ХЪРЛЕЦ, ОБЩ. КОЗЛОДУЙ

Полетя надолу и буквално го удари по главата, докато търсеше резервна поилка в горния шкаф с пчеларския инвентар на дядо си. Години по-късно щеше да си даде сметка и за преносния смисъл на същото това „удари по главата”. Стара тетрадка с твърди тъмнозелени корици и празен етикет. Колко пъти беше ровил тук и никога не я беше виждал...

В същия момент в Небитието, което хората на кратко наричаха „небето”

Дядо Никола дяволито се подсмиваше под мустак, докато свиваше цигарата си. Внук му все още вярваше в „случайности”...

2021 ГОДИНА, С. ХЪРЛЕЦ, ОБЩ. КОЗЛОДУЙ

В средата на първата страница беше залепена черно-бяла снимка. Наведената стойка на мъжа караше окото да се спре най-напред на плешивото теме, преди да забележи кирката в ръцете му – аха да удари земята! и подсъзнанието да подсказва, че тук се случва нещо съдбоносно. Както и става ясно от ръкописния текст под снимката, изписан с подредения ситен почерк на дядо Никола: *14 октомври 1969 г., Пенчо Кубадински прави първа копка на бъдещата атомна централа! Ние с татко сме отзад зад момичетата с носите. Фотографът малко ни е отрязал главите, но усмивките ни се виждат. Не сме от важните гости, поканиха ни заради това, че сме собственици на нивата. Още не сме прибрали царевицата. Едва тогава Ники се вгледа внимателно в опит да разпознае 20-годишния си тогава дядо.*

Отгърна страницата. Текстът го повлече през времето и го стовари в непонятната за него пролет на 1970 г. наред спомените на един от хилядите строители, работили на три смени, денонощно, без прекъсване, за да издигнат първата в България и деветнадесета в света атомна електроцентрала. *Епопея в строителството! Атомна – в нашата бедна България!*, а от думите Ники почти физически усещаше вълнението и надеждите на младия си дядо. Дали тетрадката е останала сиротна за четири години, или дядо Никола внимателно е пазил спомените във времето и ги е изсипал наведнъж с такава точност, не беше ясно, но на следващата страница беше залепена изрезка от вестник със снимка на млади мъже. Отдолу пишеше: *24 юли 1974 г., 22:02 ч – първи блок е включен в енергийната система на страната. Операцията се извършва от дежурна смяна „Б” в състав: ДИС Захари Бояджиев, СИО Дянко Добрев, ИО Милка Лупанова, КФ Пенчо Георгиев и началник-смяна на електроцеха Николай Добруджалиев.*

Чрез тетрадката, грижливо скътала цял един непознат живот на иначе толкова близкия му дядо, Ники съпреживя с него строителството на втори, трети, четвърти блок, после и на големите реактори; разбра, че след участието си в изграждането на централата дядо му е бил електротехник; че е имал прекрасни колеги, че се е пенсионирал шест години преди неговото раждане – през 2000 г... И че всъщност много малко е познавал дядо си. Ех, ако можеше да върне времето... Щеше постоянно да го кара да му разказва за тези неща с подробности. Та той е бил там! А когато човек – свидетел на нещо – ти разказва, все едно открехва вратичка, през която сам виждаш кое как се е случило,

колко голямо е било, защо човекът се е смял или е плакал... Ето например, за този огроооомен купол на 5-ти блок щеше да иска да знае повече. Дядо му пише, че когато вече бил закачен с крана и се люлеел заплашително над главите им, започнал да духа вятър; *инженерите сменили цвета на лицата си* няколко пъти, суетили се, макар да били наясно, че време за суетене няма; накрая взели решение да довършат операцията, независимо от риска. Пише още, че големите реактори са всъщност първите, които ще се изграждат и монтират извън Съветския съюз... И че малките са жертва на *политическо убийство*. И че ги е оплакал – с цялата мъка, скръб и сълзи – както подобава на човек. Направил им е некролози... Истински некролози! И, заедно с всеобщата мъка, те са били последното нещо, което дежурната смяна е оставила след себе си на БЩУ. А дали някой от управниците тогава изобщо е подозирал колко път е извървяла мъжката сълза, за да падне тежко върху тези некролози?!...

Пчелите зажузаха някак неспокойно и го изтръгнаха от тъжния унес на тетрадката. Без да може да разбере напълно всичко написано, младежът с цялото си същество усещаше необикновеността на тази атомна епоха. За първи път почувства истинска радост от избора си на специалност. И някак интуитивно в него се загнездиха две съмнения: има ли случайности и наистина ли мъжете не плачат...

2039 ГОДИНА, КОЗЛОДУЙ, БЪЛГАРИЯ

Николай Николов все още не знае, че на 15 септември ще сдаде успешно изпита си за началник-смяна на смяна „Б” на VII блок на АЕЦ „Козлодуй”.

2039 ГОДИНА, НЕБИТИЕТО

- Вярно ли, че ако изчезнат пчелите, човечеството ще оцелее не повече от 4 години? - попита Курчатов дядо Никола, пое току-що свитата цигара и зачака обичайния им следобеден разговор.

50 ГОДИНИ СПОРТ ЗА ПО-ДОБРО ЗДРАВЕ И СПЛОТЕНОСТ

Развитието на спорта в АЕЦ „Козлодуй“ е неизменна част от корпоративната култура и убеждението във важната му роля не само за физическата активност и доброто здраве на работещите, но и за сплотяване на екипите в атомната централа. Спортната дейност в електропроизводствената компания започва от началото на експлоатацията ѝ и има богата история, която обхваща няколко десетилетия и включва разнообразие от видове спорт и инициативи. През годините броят на практикуваните спортове расте, като постепенно се оформя организационна структура, предоставяща оптимални възможности за провеждане на тренировки и за богата спортно-състезателна дейност. Увеличават се и спортните секции, които обединяват стотици души, работещи в централата и членове на техните семейства, като към днешна дата те са 32 с около 550 участници.

Традиционно силен е интересът към тенис на корт, тенис на маса, плуване, гребане, волейбол, плажен волейбол, футбол, теглене на въже, петанк, спортно ориентиране, лека атлетика, спортен бридж, спортна табла, баскетбол, шахмат, дартс, аеробика, бадминтон, йога, канадска борба, джудо, таекуон-до, пейнтбол.

Енергетиците практикуват и авиомоделизъм, автомоделизъм, силов трибой, офроуд, кикбокс, ловна стрелба. За почитателите на зимните спортове се организират всяка зима ски-лагери в курорта „Боровец“, а за колоездачите – множество колообиколки както в страната, така и в съседните ни държави през последните години. Любителите на планината от секция „Туризъм“ ежесечно посещават красиви планински кътчета в България и извън нея. Всички спортни секции имат годишен календар, който включ-

ва състезания, подготвителни лагери, участия в чужбина, организиране на спортни мероприятия, като част от събитията са открити и за външни организации, клубове и физически лица. На голям интерес се радват провежданите спортни игри, организирани по повод Деня на енергетика, както и масовото преплуване на река Дунав.

От 2001 г. съвременни условия за пълноценни спортни занимания и възстановяване осигурява с модерната си база Спортно-оздравителният комплекс на Дружеството в града. Той

разполага с два басейна – закрит и открит, и изградени към тях детски басейни. Откритият басейн е с олимпийски размери. В комплекса функционират фитнес зала, сауна, парна баня, солариум и др. На територията му има и игрище за плажен волейбол, зала за тенис на маса,

дартс. Работещите в атомната централа, които използват възможността за физическа активност, предоставена от спортните секции на Дружеството, участват индивидуално и/или отборно в състезания и редовно печелят призови места. Състезателите

от АЕЦ „Козлодуй“ формират едни от най-подготвените работнически отбори в страната, за което свидетелство са спечелените многобройни отличия. Сред тях са двадесетте поредни шампионски титли от двадесетте издания на Международния работнически спортен фестивал, организиран от Българската работническа федерация „Спорт и здраве“ със съдействието на Министерството на младежта и спорта и Конфедерацията на независимите синдикати в България, както и шампионските купи от всичките двадесет и една работнически спартакиади на енергетиците в България, организирани от Националната федерация на енергетиците към Конфедерацията на независимите синдикати в България.

В ПОДКРЕПА НА РАЗВИТИЕТО НА ГРАДА И ОБЩИНАТА

23
2024
брой 4

За активната си дейност в подкрепа на местната общност атомната централа е получавала многократно отличия, сред които особено място заема наградата „Партньор на общините“ на Националното сдружение на общините в Република България, двукратно присъждана на АЕЦ „Козлодуй“ през годините.

Половинвековната история на българската атомна енергетика и тази на Козлодуй като град са неразривно свързани. На 29 август 1969 г. с указ № 828 на Президиума на Народното събрание, публикуван в Държавен вестник, бр. 68, Козлодуй е обявен за град. Съвсем скоро – на 14 октомври същата година, е направена първата копка на АЕЦ „Козлодуй“, чието официално откриване е на 4 септември 1974 година. Строежът на първата атомна електроцентрала в България и в Югоизточна Европа води до истинска промяна в облика на населеното място. С изграждането на централата и нейната ключова роля в развитието на българската енергетика като един от най-важните енергийни източници за страната на-

селението на града започва да нараства, пристигат експерти и работници от всички краища на България, както и от чужбина. Човешките истории на близо три поколения са вплетени в отбелязаните тази година две годишнини – 50 години от откриването на АЕЦ „Козлодуй“ и 55 години от обявяването на Козлодуй за град. Ролята на атомната централа като партньор на местната власт през годините е от изключително значение за напредъка на града и региона. С подкрепата на АЕЦ „Козлодуй“ са реализирани редица проекти и дей-

ности в общината в областта на инфраструктурата и благоустройството, здравеопазването, екологията, културата, спорта, образованието, социалната сфера, сред които: рехабилитация и ремонт на улици, ремонт на детски градини, изграждане на система за видеонаблюдение с над 250 камери, подмяна на уличното осветление на населените места в общината; подпомагане на болницата в града, социални институции и учебни заведения в общината, провеждането на фестивали и традиционни български празници, спортни турнири и състезания; подкрепа

на масовия спорт и на спортните клубове в общината, както и участия на спортисти в национални и международни състезания; активно включване в провежданите акции за почистване по поречието на река Дунав и на територията на общината.

Изцяло реновираният с участието на АЕЦ „Козлодуй“ крайдунавски Ботев парк, както и запазеният чрез нееднократно подпомагане на ремонтните дей-

ности статут на пътуващ кораб на Националния музей „Параход Радецки“, с който през 1876 г. на козлодуйския бряг слиза поетът революционер Христо Ботев и неговата чета, предоставят прекрасни условия на жителите и гостите на общината и за пълноценен отдих, и за досег до историческото наследство.

Със съпричастност и отговорност електропроизводствената компания и работещите в нея

откликват на обществени каузи и благотворителни инициативи, насочени както в подкрепа на институции, така и на индивидуални проблеми.

Днес Козлодуй е модерен град до атомна централа, която като основен работодател и фактор на икономически просперитет, го превръща във важен индустриален и енергиен център за България и символ на ядрената енергетика на страната.

При използване на материали
от изданието позоваването на
„ПЪРВА АТОМНА“ е задължително!
Броят е приключен на 30.09.2024 г.

Адрес на редакцията:
Информационен център, „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД
Козлодуй 3321, e-mail: info@npp.bg
www.kznpp.org

www.kznpp.org

[facebook/Kozloduy NPP](https://facebook.com/KozloduyNPP)